

heid verkrijgt: die toestand is die van verwekt somnambulisme of van het somnambulische ontwaken. Alle waarnemers, die zich met het somnambulisme hebben bezig gehouden, constateeren met welk een strengheid de waardeering van den tijd door de somnambulen wordt uitgedrukt. Gij zegt tot een sujet: gij zult vijf minuten, tien minuten, een half uur slapen: zijn slaap duurt precies den voorgeschreven tijd. In de suggestiën van langen duur is dit alles nog veel merkwaardiger. Braunis zegt in zijn werk getiteld *Le Somnambulisme provoqué* het volgende: „Ik kan een gehypnotiseerden gedurende zijn slaap suggereeren dat hij, bijvoorbeeld over tien dagen, te vijf uur een bepaald boek op bladzijde 25 zal openen. Het idee om het boek op die bladzijde te openen, bestaat nu in zijn geest, het zit, staat er zoo vast in, dat hij op het bepaalde uur niet anders kan doen dan het boek openen, en evenwel kan dat idee hem niet in zijn gedachten komen dan slechts op het bepaalde tijdstip: hij mag zeer wel weten dat hem een suggestie gedaan is, door het hem vooraf te zeggen, men kan hem het boek in kwestie geopend op bladzijde 25 voor oogen leggen, het idee blijft in zijn hersenen zonder zich te ontwikkelen, het blijft inert tot op het vooraf bepaalde oogenblik, maar dan flikkert het als plotseling op in zijn geest, en gaat noodzakelijk tot een daad over. Men zou zeggen, een mechanisme ingericht om op een bepaald uur zekere beweging voort te brengen, zooals het mechanisme van een horloge. En dit verschijnsel is nog des te merkwaardiger als de suggestie zich openbaart met een tusschenruimte van honderd en zestig dagen, zooals ik gezien heb, of met een tusschenruimte van een jaar, zooals Liégeois heeft gezien.”

Hoe zijn deze feiten te verklaren? Ik zal niet beproeven hier die verklaring te geven: het zou ons te ver afleiden op het gebied van het somnambulisme. Mij dunkt deze verschijnselen behooren in de groote klasse van de verschijnselen van onbewuste hersenwerking.

Braunis zegt, dat hij verscheidene malen het feit heeft kunnen constateeren, dat sommige sujetten in den somnambulen toestand gebracht, door den tastzin of ten minste zonder behulp van het gezicht en het gehoor, de sekse en ongeveer den ouderdom kunnen erkennen van personen, waarmede men hen in contact brengt. Bovendien, als men een sujet in aanraking brengt met een zieke dien hij niet kent, gebeurt het soms dat het sujet het zieke deel aanwijst. Dit is meermalen waargenomen; het schijnt zich te dikwijls voor te doen, om het aan het toeval of aan een eenvoudigen samenloop van omstandigheden toe te schrijven. Het sujet schijnt in dit geval een min of meer hevige pijn te gevoelen in de streek van zijn lichaam, die aan de zieke streek beantwoordt. Men zou deze gevoeligheid een organische en sympatische gevoeligheid mogen noemen.

De betrekking tusschen den magnetiseur en het slapende sujet behoort waarschijnlijk tot de zelfde reeks van verschijnselen. Die organische sympatische gevoeligheid schijnt in sommige gevallen zich te kunnen vertoonen op een afstand. Sommigen zijn zeker te verklaren door de navolging en den invloed der verbeelding, bijvoorbeeld, als het zien doen van een aderlating op den